

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 22. októbra 2013*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Voľný pohyb kapitálu — Článok 63 ZFEÚ — Úpravy vlastníckych vzťahov — Článok 345 ZFEÚ — Prevádzkovatelia distribučných sústav elektrickej energie a plynu — Zákaz privatizácie — Zákaz prepojení s podnikmi, ktoré vyrábajú a dodávajú elektrickú energiu alebo plyn alebo s nimi obchodujú — Zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy“

V spojených veciach C-105/12 až C-107/12,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutiami Hoge Raad der Nederlanden (Holandsko) z 24. februára 2012 a doručené Súdnemu dvoru 29. februára 2012, ktoré súvisia s konaniami:

Holandské kráľovstvo

proti

Essent NV (C-105/12),

Essent Nederland BV (C-105/12),

Eneco Holding NV (C-106/12),

Delta NV (C-107/12),

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, podpredseda K. Lenaerts, predsedovia komôr R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen a M. Safjan, sudcovia A. Rosas, J. Malenovský, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, A. Arabadžiev (spravodajca), D. Šváby, M. Berger a A. Prechal,

generálny advokát: N. Jääskinen,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 14. januára 2013,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Essent NV a Essent Nederland BV, v zastúpení: W. Knibbeler a A. Pliego Selie, advocaten,

— Eneco Holding NV, v zastúpení: C. Kroes, advocaat,

* Jazyk konania: holandčina.

- Delta NV, v zastúpení: T. Ottervanger a P. Glazener, advocaten,
 - holandská vláda, v zastúpení: C. Wissels a J. Langer, splnomocnení zástupcovia,
 - česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a T. Müller, splnomocnení zástupcovia,
 - poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna a M. Szpunar, splnomocnení zástupcovia,
 - Európska komisia, v zastúpení: E. Montaguti, S. Noë a T. van Rijn, splnomocnení zástupcovia,
- po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 16. apríla 2013,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 63 ZFEÚ a 345 ZFEÚ.
- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporov medzi Holandským kráľovstvom a Essent NV, Essent Nederland BV, Eneco Holding NV a Delta NV, spoločnosťami, ktoré pôsobia najmä v oblasti výroby a dodávky elektrickej energie alebo plynu a obchodovania s nimi na holandskom území (ďalej len spoločne „Essent a i.“), pokiaľ ide o súlad vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá zakazuje po prvé predaj akcií prevádzkovateľov distribučných sústav elektrickej energie a plynu, ktorí pôsobia na holandskom území, súkromným investorom (ďalej len „zákaz privatizácie“), po druhé vlastnícke vzťahy alebo vzťahy kontroly medzi spoločnosťami, ktoré sú súčasťou skupiny, do ktorej patrí prevádzkovateľ takejto distribučnej sústavy, a spoločnosťami patriacimi do skupiny, ktorej súčasťou je podnik, ktorý na holandskom území elektrickú energiu alebo plyn vyrába, dodáva alebo s nimi obchoduje (ďalej len „zákaz skupiny“), a po tretie vykonávanie úkonov alebo činností, ktoré by mohli byť v rozpore so záujmom správy sústavy týmto prevádzkovateľom alebo skupinou, do ktorej patrí (ďalej len „zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy“), s právom Únie.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 2003/54/ES

- 3 Podľa odôvodnení 4 až 8, 10 a 23 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES (Ú. v. EÚ L 176, s. 37; Mim. vyd. 12/002, s. 211):
 - „(4) Slobody, ktoré zmluva [ES] zaručuje európskym občanom – voľný pohyb tovaru, slobodu poskytovať služby a slobodu usadiť sa –, sú jedine možné na úplne otvorenom trhu, ktorý umožňuje všetkým zákazníkom slobodný výber svojich dodávateľov a všetkým dodávateľom slobodný výber svojich zákazníkov.
 - (5) Hlavné prekážky pri dosahovaní plne fungujúceho a konkurenčného vnútorného trhu sa okrem iného týkajú záležitostí prístupu do siete, záležitostí taríf a rozdielnych stupňov otvorenosti trhu medzi členskými štátmi.

- (6) Aby mohla fungovať hospodárska súťaž, musí byť prístup do siete nediskriminačný, transparentný a za spravodlivé ceny.
- (7) S cieľom dobudovať vnútorný trh s elektrickou energiou je rozhodujúci nediskriminačný prístup prevádzkovateľa prenosovej alebo distribučnej sústavy do siete. Prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy môže pozostávať z jedného alebo viacerých podnikov.
- (8) S cieľom zabezpečiť účinný a nediskriminačný prístup do siete je primerané, aby distribučné a prenosové sústavy boli riadené prostredníctvom právne oddelených samostatných subjektov tam, kde existujú vertikálne integrované podniky. [Európska] komisia by mala zhodnotiť opatrenia so zodpovedajúcim účinkom, ktoré vyvinuli členské štáty na dosiahnutie cieľa tejto požiadavky, a podľa potreby predložiť návrhy na zmenu a doplnenie tejto smernice. Je tiež primerané, aby prevádzkovatelia prenosových a distribučných sústav mali účinné rozhodovacie práva vzhľadom na majetok potrebný na udržiavanie, prevádzku a rozvoj sietí, pokiaľ predmetný majetok vlastní a prevádzkujú vertikálne integrované podnikateľské subjekty.

Je potrebné, aby bola zaručená nezávislosť prevádzkovateľov distribučnej sústavy a prevádzkovateľov prenosovej sústavy osobitne vzhľadom na výrobné a dodávateľské záujmy. Preto sa musia medzi prevádzkovateľov distribučnej sústavy a prevádzkovateľov prenosovej sústavy a akékoľvek výrobné/dodávateľské spoločnosti ustanoviť nezávislé riadiace štruktúry.

Je však dôležité rozlišovať medzi takýmto právnym oddelením a oddelením vlastníctva. Z právneho oddelenia nevyplýva zmena vlastníctva majetku a nič nebráni použitiu podobných alebo rovnakých podmienok zamestnania v rámci celku vertikálne integrovaných podnikateľských subjektov. Prostredníctvom organizačných opatrení týkajúcich sa nezávislosti tých, ktorí sú zodpovední za rozhodovanie, by sa mal však zabezpečiť nediskriminačný rozhodovací proces.

...

- (10) Táto smernica sa nevenuje záležitostiam vlastníctva, pripomína sa, že v prípade podniku vykonávajúceho prenos alebo distribúciu, a ktorý je právnou formou oddelený od tých podnikov, ktoré vykonávajú výrobné a/alebo dodávkové činnosti, určení prevádzkovateľa sústavy môžu byť tým istým podnikom vlastníacim infraštruktúru.

...

- (23) V záujme bezpečnosti dodávky by sa rovnováha medzi ponukou a dopytom v jednotlivých členských štátoch mala monitorovať a po monitorovaní by mala nasledovať správa o situácii na úrovni spoločenstva, ktorá zohľadní kapacitu prepojenia medzi oblasťami... Udržiavanie a výstavba potrebnej infraštruktúry siete, vrátane kapacity prepojenia a decentralizovanej výroby elektrickej energie, predstavujú dôležité prvky v zabezpečovaní stabilnej dodávky elektrickej energie.“

- 4 Článok 15 tejto smernice, nazvaný „[Právne – *neoficiálny preklad*] oddelenie prevádzkovateľov distribučnej sústavy“, najmä stanovoval:

„1. Keď je prevádzkovateľ distribučnej sústavy súčasťou vertikálne integrovaného podnikateľského subjektu, je prinajmenšom v zmysle svojej právnej formy, organizácie a rozhodovania nezávislý od iných činností, ktoré sa netýkajú distribúcie. Tieto pravidlá neznamenajú povinnosť oddeliť vlastníctvo majetku prevádzkovateľa distribučnej sústavy od vertikálne integrovaného podnikateľského subjektu.

2. Okrem požiadaviek odseku 1, pokiaľ je prevádzkovateľ distribučnej sústavy súčasťou vertikálne integrovaného podnikateľského subjektu, je nezávislý v zmysle svojej organizácie a rozhodovania od iných činností, ktoré sa netýkajú distribúcie. Aby sa toto mohlo dosiahnuť, uplatňujú sa tieto minimálne kritériá:

- a) osoby zodpovedné za riadenie prevádzkovateľa distribučnej sústavy nemôžu byť prítomné v štruktúrach spoločnosti integrovaného elektroenergetického podnikateľského subjektu ani priamo, ani nepriamo zodpovedných za každodenné fungovanie výroby, prenosu a dodávky elektrickej energie;
- b) musia sa prijať primerané opatrenia na zabezpečenie toho, aby profesionálne záujmy osôb zodpovedných za riadenie prevádzkovateľa distribučnej sústavy sa brali do úvahy takým spôsobom, ktorý zabezpečuje, že sú schopné konať nezávisle;
- c) prevádzkovateľ distribučnej sústavy má efektívne rozhodovacie práva nezávislé od integrovaného elektroenergetického podnikateľského subjektu, pokiaľ ide o majetok, ktorý je potrebný na prevádzku, údržbu alebo rozvoj siete. Toto by nemalo brániť existencii náležitých koordinačných mechanizmov na zabezpečenie toho, aby boli chránené práva materskej spoločnosti dohliadať nad hospodárením a riadením, pokiaľ ide o návratnosť aktív v dcérskej spoločnosti regulovanú nepriamo v súlade s článkom 23 ods. 2. Toto konkrétne umožní materskej spoločnosti schvaľovať ročný finančný plán prevádzkovateľa distribučnej sústavy alebo akýkoľvek zodpovedajúci nástroj a stanovovať paušálne limity pre úroveň zadĺženia svojej dcérskej spoločnosti. Nedovoľuje materskej spoločnosti dávať pokyny týkajúce sa dennej prevádzky ani pokiaľ ide o jednotlivé rozhodnutia týkajúce sa výstavby alebo modernizácie distribučných vedení, ktoré nepresahujú podmienky schváleného finančného plánu alebo ktoréhokoľvek zodpovedajúceho nástroja;
- d) prevádzkovateľ distribučnej sústavy stanovuje program súladu, ktorý opisuje pravidlá prijaté na zabezpečenie vylúčenia diskriminačného správania, a zabezpečuje, aby sa jeho dodržiavanie primerane monitorovalo...

...“

Smernica 2003/55/ES

- 5 Odôvodnenia 4, 6 a 7 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa ruší smernica 98/30/ES (Ú. v. EÚ L 176, s. 57; Mim. vyd. 12/002, s. 230) zneli rovnako ako odôvodnenia 4, 5 a 6 smernice 2003/54. Znenie odôvodnení 8 a 23 smernice 2003/55 bolo *mutatis mutandis* rovnaké ako znenie odôvodnení 7 a 23 smernice 2003/54.
- 6 Odôvodnenia 9 a 10 smernice 2003/55 stanovovali:
 - „(9) V prípade plynárenského podniku vykonávajúceho prepravu, distribúciu, uskladňovanie alebo činnosti týkajúce sa skvapalneného zemného plynu (LNG), ktorý je z hľadiska právnej formy oddelený od podnikov vykonávajúcich činnosti spojené s ťažbou alebo dodávkou, môže byť určeným prevádzkovateľom sústavy ten istý podnik, ktorý vlastní danú infraštruktúru.
 - (10) Pre zabezpečenie efektívneho a nediskriminačného prístupu do siete je vhodné, aby tam, kde existujú vertikálne integrované podniky, boli prepravné a distribučné sústavy prevádzkované právne samostatnými organizačnými jednotkami. Komisia by mala zhodnotiť opatrenia s rovnakým účinkom vyvinuté členskými štátmi na dosiahnutie tejto požiadavky, a tam kde je to vhodné, predložiť návrhy na zmenu a doplnenie tejto smernice.

Je tiež vhodné, aby prevádzkovatelia prepravnej a distribučnej sústavy mali účinné rozhodovacie právomoci týkajúce sa aktív potrebných na údržbu, prevádzku a rozvoj sietí, ak spomínané aktíva vlastní a prevádzkujú vertikálne integrované podniky.

Je však dôležité rozlišovať medzi takýmto právnym oddelením a oddelením vlastníctva. Právne oddelenie neznamená zmenu vlastníctva majetku ani nebráni tomu, aby boli podobné alebo rovnaké podmienky zamestnanosti uplatňované v celej skupine vertikálne integrovaných podnikov. Je však potrebné zabezpečiť nediskriminačný charakter rozhodovacieho procesu pomocou organizačných opatrení týkajúcich sa nezávislosti osôb s rozhodovacími právomocami.“

- 7 Článok 13 tejto smernice, nazvaný „[Právne – *neoficiálny preklad*] oddelenie prevádzkovateľov distribučnej sústavy“, bol *mutatis mutandis* rovnaký ako článok 15 smernice 2003/54.

Smernica 2009/72/ES

- 8 Odôvodnenia 3, 4, 7, 9 až 12, 15, 16, 21, 25, 26 a 44 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES (Ú. v. EÚ L 211, s. 55), uvádzajú:

„(3) Slobody, ako sú voľný pohyb tovaru, sloboda usadiť sa a sloboda poskytovať služby, ktoré občanom Európskej únie zaručuje zmluva, sú dosiahnuteľné len na úplne otvorenom trhu, ktorý umožňuje všetkým spotrebiteľom slobodný výber svojich dodávateľov a všetkým dodávateľom slobodu zásobovať svojich odberateľov.

(4) V súčasnosti však existujú prekážky, ktoré bránia tomu, aby sa v [Únii] mohla predávať elektrina za rovnakých podmienok, bez diskriminácie alebo znevýhodnenia. Vo všetkých členských štátoch zatiaľ nie je zabezpečený najmä nediskriminačný prístup k sústave a rovnako účinná úroveň regulačného dohľadu.

...

(7) V oznámení Komisie z 10. januára 2007 s názvom ‚Energetická politika pre Európu‘ sa zdôraznil význam dobudovania vnútorného trhu s elektrinou a vytvorenia rovnakých podmienok pre všetky elektroenergetické spoločnosti usadené v [Únii]. Oznámenia Komisie z 10. januára 2007 s názvom ‚Vyhladky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou‘ a ‚Vyšetrovanie podľa článku 17 nariadenia (ES) č. 1/2003 v odvetviach plynu a elektrickej energie v Európe (záverečná správa)‘ ukázali, že súčasné pravidlá a opatrenia neposkytujú potrebný rámec na dosiahnutie cieľa, ktorým je dobre fungujúci vnútorný trh.

...

(9) Bez účinného oddelenia sústav od výrobných a dodávateľských činností (ďalej len ‚účinné oddelenie‘) existuje podstatné riziko diskriminácie nielen pri prevádzkovaní sústavy, ale aj v súvislosti so stimulmi pre vertikálne integrované podniky primerane investovať do svojich sústav.

(10) Pravidlá právneho a funkčného oddelenia ustanovené v smernici 2003/54/ES však nevedli k účinnému oddeleniu prevádzkovateľov prenosových sústav. Európska rada preto na zasadnutí 8. a 9. marca 2007 vyzvala Komisiu, aby vypracovala legislatívne návrhy na ‚účinné oddelenie dodávateľských a výrobných činností od prevádzky sústav‘.

- (11) Účinné oddelenie sa môže zabezpečiť len odstránením stimulov pre vertikálne integrované podniky vedúcich k diskriminácii konkurentov, pokiaľ ide o prístup k sústave a investície. Oddelenie vlastníctva, ktoré v sebe zahŕňa vymenovanie vlastníka sústavy za prevádzkovateľa sústavy a jeho nezávislosť od akýchkoľvek záujmov týkajúcich sa dodávky alebo výroby, jednoznačne predstavuje účinný a stabilný spôsob, ako vyriešiť vnútorný konflikt záujmov a zaistiť bezpečnosť dodávok. Z tohto dôvodu Európsky parlament vo svojom uznesení z 10. júla 2007 o vyhlídkach vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou [Ú. v. EÚ C 175 E, 2008, s. 206] označil oddelenie vlastníctva na úrovni prenosu za najúčinnnejší nástroj pre nediskriminačnú podporu investícií do infraštruktúry, spravodlivého prístupu k sústave pre nové spoločnosti a transparentnosti na trhu. Členské štáty by teda v rámci oddelenia vlastníctva mali byť povinné zabezpečiť, aby tá istá osoba alebo osoby neboli oprávnené vykonávať kontrolu nad výrobným alebo dodávateľským podnikom a súčasne nad prevádzkovateľom prenosovej sústavy alebo prenosovou sústavou a ani v súvislosti s nimi neuplatňovali žiadne práva. Naopak, kontrola nad prenosovou sústavou alebo prevádzkovateľom prenosovej sústavy by mala vylučovať možnosť vykonávať kontrolu nad výrobným alebo dodávateľským podnikom alebo v súvislosti s ním uplatňovať akékoľvek práva. Výrobný alebo dodávateľský podnik by mal mať možnosť v rámci týchto obmedzení vlastníť v prevádzkovateľovi prenosovej sústavy alebo prenosovej sústave minoritný podiel.
- (12) Akýkoľvek systém oddelenia by mal účinne odstraňovať každý konflikt záujmov medzi výrobcami, dodávateľmi a prevádzkovateľmi prenosovej sústavy s cieľom vytvoriť stimuly na potrebné investície a zaručiť prístup novým subjektom na trhu v transparentnom a účinnom regulačnom režime a nemal by vytvárať príliš zložitý regulačný režim pre národné regulačné orgány
- ...
- (15) V snahe zabezpečiť oddelením vlastníctva úplnú nezávislosť prevádzky sústavy od záujmov dodávateľských a výrobných podnikov a zabrániť výmene dôverných informácií by tá istá osoba nemala byť členom správnych rád prevádzkovateľa prenosovej sústavy alebo prenosovej sústavy a zároveň podniku, ktorý vykonáva akúkoľvek výrobnú alebo dodávateľskú činnosť. Z toho istého dôvodu by tá istá osoba nemala byť oprávnená vymenúvať členov správnych rád prevádzkovateľa prenosovej sústavy alebo prenosovej sústavy a zároveň vykonávať kontrolu nad výrobným alebo dodávateľským podnikom alebo v súvislosti s ním uplatňovať akékoľvek práva.
- (16) Zriadenie prevádzkovateľa sústavy alebo prevádzkovateľa prenosovej sústavy nezávislého od dodávateľských a výrobných záujmov by malo vertikálne integrovanému podniku umožniť zachovať si vlastníctvo aktív sústavy a súčasne zabezpečiť účinné oddelenie záujmov za predpokladu, že takýto nezávislý prevádzkovateľ sústavy alebo nezávislý prevádzkovateľ prenosovej sústavy vykonáva všetky funkcie prevádzkovateľa sústavy a že sa zaviedla dôkladná regulácia a rozsiahly regulačný kontrolný mechanizmus.
- ...
- (21) Členský štát má právo rozhodnúť sa, že bude na svojom území vyžadovať úplné oddelenie vlastníctva. V takomto prípade podnik nemá právo zriadiť nezávislého prevádzkovateľa sústavy alebo nezávislého prevádzkovateľa prenosovej sústavy. Podnik, ktorý vykonáva výrobnú alebo dodávateľskú činnosť, navyše nesmie priamo ani nepriamo vykonávať kontrolu nad prevádzkovateľom prenosovej sústavy z členského štátu, ktorý si zvolil úplné oddelenie vlastníctva, ani si v súvislosti s ním uplatňovať akékoľvek právo.
- ...

(25) Bezpečnosť dodávky energie je zásadným prvkom verejnej bezpečnosti, a je preto neodmysliteľne spojené s účinným fungovaním vnútorného trhu s elektrinou a integráciou izolovaných trhov s elektrinou v členských štátoch. ...

(26) Nediskriminačný prístup k distribučnej sústave určuje prístup k odberateľom na maloobchodnej úrovni. Priestor pre diskrimináciu, pokiaľ ide o prístup tretích strán a investície, je však menej významný na distribučnej úrovni ako na úrovni prenosu, pretože preťaženie a vplyv výrobných alebo dodávateľských záujmov je vo všeobecnosti na úrovni prenosu významnejší ako na distribučnej úrovni. Okrem toho sa právne a funkčné oddelenie prevádzkovateľov distribučných sústav stalo podľa smernice 2003/54/ES povinným až od 1. júla 2007 a jeho účinky na vnútorný trh s elektrinou sa ešte musia zhodnotiť. Platné pravidlá právneho a funkčného oddelenia môžu viesť k účinnému oddeleniu za predpokladu, že sa vymedzia jasnejšie, budú sa riadnym spôsobom vykonávať a podrobne monitorovať. Na vytvorenie rovnakých podmienok na úrovni maloobchodu by sa teda mala činnosť prevádzkovateľov distribučných sústav monitorovať tak, aby sa im zabránilo využívať vertikálnu integráciu, pokiaľ ide o ich konkurenčné postavenie na trhu, a to najmä vo vzťahu k odberateľom elektriny v domácnosti i k malým odberateľom elektriny mimo domácnosti.

...

(44) V záujme bezpečnosti dodávok by sa malo vykonávať monitorovanie rovnováhy medzi ponukou a dopytom v jednotlivých členských štátoch, na ktoré by mala nadväzovať správa o situácii na úrovni Spoločenstva zohľadňujúca kapacitu prepojení medzi jednotlivými oblasťami... Údržba a výstavba potrebnej infraštruktúry sústavy vrátane kapacity prepojení a decentralizovanej výroby elektriny predstavujú dôležité prvky v rámci zabezpečovania stabilnej dodávky elektriny.“

9 Článok 9 smernice 2009/72 sa venuje „oddeleniu prenosových sústav a prevádzkovateľov prenosových sústav“ a jej článok 14 „oddeleniu vlastníkov prenosovej sústavy“. Články 18 a 19 tejto smernice majú podľa svojich názvov za cieľ zabezpečiť „nezávislosť prevádzkovateľa prenosovej sústavy“ a „nezávislosť personálu a vedenia prevádzkovateľa prenosovej sústavy“.

10 Podľa článku 26 ods. 1 až 3 uvedenej smernice, nazvanej „Oddelenie prevádzkovateľov distribučných sústav“:

„1. Keď je prevádzkovateľ distribučnej sústavy súčasťou vertikálne integrovaného podniku, je aspoň z hľadiska svojej právnej formy, organizácie a rozhodovania nezávislý od iných činností, ktoré nesúvisia s distribúciou. Týmito pravidlami nevzniká povinnosť oddeliť vlastníctvo aktív prevádzkovateľa distribučnej sústavy od vertikálne integrovaného podniku

2. Ak je prevádzkovateľ distribučnej sústavy súčasťou vertikálne integrovaného podniku, je okrem požiadaviek uvedených v odseku 1 nezávislý i z hľadiska svojej organizácie a rozhodovania od iných činností, ktoré nesúvisia s distribúciou. Aby sa to mohlo dosiahnuť, uplatňujú sa minimálne tieto kritériá:

a) osoby zodpovedné za riadenie prevádzkovateľa distribučnej sústavy sa nesmú zúčastňovať na podnikových štruktúrach integrovaného elektroenergetického podniku priamo alebo nepriamo zodpovedného za každodenné fungovanie výroby, prenosu a dodávky elektriny;

b) musia sa prijať vhodné opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby sa profesionálne záujmy osôb zodpovedných za riadenie prevádzkovateľa distribučnej sústavy brali do úvahy spôsobom zaručujúcim, že sú schopné konať nezávisle;

- c) prevádzkovateľ distribučnej sústavy musí mať účinné rozhodovacie práva nezávislé od integrovaného elektroenergetického podniku, pokiaľ ide o aktíva, ktoré sú potrebné na prevádzku, údržbu alebo rozvoj sústavy. Na účely plnenia týchto úloh musí prevádzkovateľ distribučnej sústavy disponovať potrebnými zdrojmi vrátane ľudských, technických, materiálnych a finančných zdrojov. Toto by nemalo brániť existencii náležitých koordinačných mechanizmov na zabezpečenie toho, aby boli chránené práva materskej spoločnosti dohliadať nad hospodárením a riadením, pokiaľ ide o návratnosť aktív v dcérskej spoločnosti regulovanej nepriamo v súlade s článkom 37 ods. 6 Materskej spoločnosti toto konkrétne umožňuje schvaľovať ročný finančný plán alebo akýkoľvek zodpovedajúci nástroj prevádzkovateľa distribučnej sústavy a stanovovať celkové limity pre úroveň zadĺženia dcérskej spoločnosti. Materskej spoločnosti sa tým nepovoľuje vydávať pokyny týkajúce sa každodennej prevádzky, ani pokiaľ ide o jednotlivé rozhodnutia týkajúce sa výstavby alebo modernizácie distribučných vedení, ktoré nepresahujú podmienky schváleného finančného plánu alebo ktoréhokoľvek zodpovedajúceho nástroja; a
- d) prevádzkovateľ distribučnej sústavy musí vypracovať program súladu, v ktorom sa uvedú opatrenia prijaté na zabezpečenie vylúčenia diskriminačného správania, a zabezpečí primerané monitorovanie dodržiavania tohto programu. ...

3. Ak je prevádzkovateľ distribučnej sústavy súčasťou vertikálne integrovaného podniku, členské štáty zabezpečia, aby sa činnosti prevádzkovateľa distribučnej sústavy monitorovali regulačnými alebo inými príslušnými subjektami, aby nemohol svoju vertikálnu integráciu využiť na narušenie hospodárskej súťaže. Vertikálne integrovaní prevádzkovatelia distribučných sústav musia pri svojej komunikácii a označovaní dbať najmä na to, aby nedošlo k zámene v súvislosti so samostatnou identitou dodávateľskej pobočky vertikálne integrovaného podniku.“

- 11 Podľa článku 49 ods. 1 prvého pododseku rovnakej smernice uplynula lehota na jej prebratie 3. marca 2011.

Smernica 2009/73/ES

- 12 Odôvodnenia 3, 5, 6, 8, 9, 12, 13 a 18 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES (Ú. v. EÚ L 211, s. 94) znejú rovnako ako odôvodnenia 3, 7, 9, 11, 12, 15, 16 a 21 smernice 2009/72. Odôvodnenia 4, 7, 22, 25 a 40 smernice 2009/73 sú *mutatis mutandis* rovnaké ako odôvodnenia 4, 10, 25, 26 a 44 smernice 2003/72.
- 13 Článok 9 smernice 2009/73 upravuje „oddelenie prepravných sietí a prevádzkovateľov prepravných sietí“ a článok 15 tejto smernice „oddelenie vlastníkov prepravnej siete a prevádzkovateľov zásobníkov“. Články 18 a 19 tejto smernice majú podľa názvov týchto článkov za cieľ zabezpečiť „nezávislosť prevádzkovateľa prepravnej siete“ a „nezávislosť personálu a vedenia prevádzkovateľa prepravnej siete“.
- 14 Článok 26 ods. 1 až 3 uvedenej smernice, nazvaný „Oddelenie prevádzkovateľov distribučných sietí“, je *mutatis mutandis* rovnaký ako článok 26 ods. 1 až 3 smernice 2009/72.
- 15 Podľa článku 54 ods. 1 prvého pododseku smernice 2009/73 uplynula lehota na jej prebratie 3. marca 2011.

Holandské právo

Zákaz privatizácie

- 16 Z návrhov na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že v čase skutkových okolností, ktoré viedli k sporom vo veci samej, vyplýval zákaz privatizácie z článku 93 zákona, ktorý upravuje výrobu, dopravu a dodávku elektrickej energie (zákon z roku 1998 o elektrickej energii) [Wet houdende regels met betrekking tot de productie, het transport en de levering van elektriciteit (Elektriciteitswet 1998)] z 2. júla 1998 (*Staatsblad* 1998, č. 427, ďalej len „zákon o elektrickej energii“), a/alebo z článku 85 zákona o pravidlách týkajúcich sa dopravy a dodávky plynu (zákon o plyne) [Wet houdende regels omtrent het transport en de levering van gas (Gaswet)] z 22. júna 2000 (*Staatsblad* 2000, č. 305, ďalej len „zákon o plyne“) v spojení s nariadením o stanovení pravidiel schvaľovania zmien týkajúcich sa akcií prevádzkovateľov sústavy, ako stanovuje zákon z roku 1998 o elektrickej energii a zákon o plyne (nariadenie o akciách prevádzkovateľov sústavy) [Besluit houdende regels omtrent het verlenen van instemming met wijzigingen ten aanzien van rechten op aandelen in een netbeheerder als bedoeld in de Elektriciteitswet 1998 en in de Gaswet (Besluit aandelen netbeheerders)] z 9. februára 2008 (*Staatsblad* 2008, č. 62, ďalej len „nariadenie z roku 2008“), ktoré bolo prijaté na základe článku 93 ods. 4 zákona o elektrickej energii a článku 85 ods. 4 zákona o plyne.
- 17 Podľa článku 93 ods. 2 zákona o elektrickej energii a článku 85 ods. 2 zákona o plyne možno prevod akcií vlastnených prevádzkovateľom sústavy uskutočniť len so súhlasom ministra hospodárstva. Podľa článkov 1 a 3 nariadenia z roku 2008 sa takýto súhlas zamietne, ak by takýto prevod viedol k tomu, že vlastníkami akcií sa stanú iné osoby, než holandský štát, jeho obce alebo provincie (ďalej len spoločne „orgány“) alebo iné právnické osoby, vrátane spoločností Essent a i., ktoré sú v plnom rozsahu priamo alebo nepriamo vlastnené uvedenými orgánmi.

Zákaz skupiny

- 18 Zákaz skupiny, rovnako ako zákaz privatizácie, bol v holandskej právnej úprave ustanovený zákonom o zmene a doplnení zákona o elektrickej energii a zákona o plyne, v súvislosti s nezávislou správou sústav (zákon o nezávislej správe sústav) [Wet tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer (Wet onafhankelijk netbeheer)] z 23. novembra 2006 (*Staatsblad* 2006, č. 614, ďalej len „zákon o nezávislej správe sústav“), v článku 10b ods. 1 zákona o elektrickej energii a v článku 2c ods. 1 zákona o plyne. Zákon o nezávislej správe sústav najmä zmenil ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré boli prijaté s cieľom prebrať smernice 2003/54 a 2003/55 (ďalej len spoločne „smernice z roku 2003“).
- 19 Podľa článku 10b ods. 1 až 3 zákona o elektrickej energii:
- „1. Prevádzkovateľ sústavy nesmie byť súčasťou skupiny v zmysle článku 24b časti 2 občianskeho zákonníka, do ktorej patrí aj právnická osoba alebo spoločnosť, ktorá v Holandsku vyrába a dodáva elektrickú energiu alebo s ňou obchoduje.
2. Právnické osoby alebo spoločnosti, ktoré patria do skupiny v zmysle článku 24b časti 2 občianskeho zákonníka, do ktorej patrí aj právnická osoba alebo spoločnosť, ktorá v Holandsku vyrába a dodáva elektrickú energiu alebo s ňou obchoduje, nesmú vlastniť žiadne akcie prevádzkovateľa sústavy alebo právnickej osoby, ktorá patrí do skupiny, ktorej súčasťou je aj prevádzkovateľ sústavy, a nesmú mať žiadnu účasť v spoločnosti, ktorá patrí do skupiny, ktorej súčasťou je aj prevádzkovateľ sústavy.

3. Prevádzkovateľ sústavy a spoločnosti, ktoré patria do skupiny v zmysle článku 24b časti 2 občianskeho zákonníka prepojené s prevádzkovateľom sústavy:

- a) nesmú vlastniť žiadne akcie v právnickej osobe, ktorá v Holandsku vyrába a dodáva elektrickú energiu alebo s ňou obchoduje alebo v právnickej osobe, ktorá patrí do skupiny, ktorej súčasťou je aj právnická osoba, ktorá v Holandsku vyrába a dodáva elektrickú energiu alebo s ňou obchoduje;
- b) nesmú mať žiadnu účasť v spoločnosti, ktorá v Holandsku vyrába a dodáva elektrickú energiu alebo s ňou obchoduje alebo v spoločnosti, ktorá patrí do skupiny, ktorej súčasťou je aj právnická osoba alebo spoločnosť, ktorá v Holandsku vyrába a dodáva elektrickú energiu alebo s ňou obchoduje.“

Zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy

- 20 Zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy, ktorý bol zavedený do holandskej právnej úpravy tiež zákonom o nezávislej správe sústav, bol stanovený v článku 17 ods. 2 a 3 zákona o elektrickej energii a článku 10b ods. 2 a 3 zákona o plyne. Podľa týchto ustanovení:

„2. Ak prevádzkovateľ siete, ktorý nie je prevádzkovateľom vnútroštátnej sústavy vysokého napätia, patrí do skupiny v zmysle článku 24b časti 2 občianskeho zákonníka, táto skupina nemôže vykonávať úkony alebo činnosti, ktoré by mohli byť v rozpore so záujmom správy predmetnej sústavy.

3. Úkonmi a činnosťami v zmysle odseku 2 sú v každom prípade:

- a) úkony a činnosti, ktoré vôbec nesúvisia so zariadeniami infraštruktúry alebo so súvisiacimi činnosťami;
- b) poskytovanie záruk prevádzkovateľom sústavy na financovanie činností právnických osôb alebo spoločností patriacich do skupiny a
- c) ručenie prevádzkovateľa sústavy za dlhy právnických osôb alebo spoločností patriacich do skupiny,

iba ak by prevádzkovateľ sústavy poskytol záruky alebo ručil za dlhy:

- 1°. v súvislosti s úkonmi alebo činnosťami, ktoré by mohol vykonávať sám prevádzkovateľ sústavy;
- 2°. z iných dôvodov súvisiacich so správou sústavy alebo
- 3°. aby splnil podmienky vyplývajúce z právnych predpisov.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 21 V čase prijatia zákona o nezávislej správe sústav, ktorým bol zavedený zákaz skupiny a zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy, do zákona o elektrickej energii a zákona o plyne, boli Essent a i. vertikálne integrovanými podnikmi, ktoré pôsobili na holandskom území v oblasti výroby a dodávky elektrickej energie a/alebo plynu a/alebo obchodovania s nimi, ako aj v oblasti správy a prevádzkovania distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu na tomto území.

- 22 Po prijatí zákona o nezávislej správe sústav, v ktorom bol stanovený najmä zákaz skupiny, sa Essent NV 1. júla 2009 rozdelila na dva samostatné podniky, a to jednak na Enexis Holding NV, ktorého predmetom podnikania je správa distribučnej sústavy elektrickej energie a plynu na holandskom území a ktorého všetky akcie vlastní verejné orgány, a jednak na Essent NV, ktorého predmetom podnikania

je výroba a dodávka elektrickej energie a plynu a obchodovanie s nimi. Spoločnosť Essent NV kúpila dcérska spoločnosť nemeckej skupiny špecializovanej v odvetví energie, RWE AG. Eneco Holding NV a Delta NV neboli rozdelené, ale poverili svoje dcérske spoločnosti, Stedin Netbeheer BV a Delta Netwerkbetrijf BV, správou svojich distribučných sústav na tom istom území.

- 23 Essent a i. sa troma samostatnými žalobami domáhali, aby Rechtbank Den Haag (Súd prvého stupňa v Haagu) rozhodol, že vnútroštátne ustanovenia, ktoré obsahujú zákaz skupiny a zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so záujmom správy sústavy, sú nezlučiteľné predovšetkým s článkom 63 ZFEÚ, a teda sa nesmú uplatňovať.
- 24 Holandské kráľovstvo, ktoré je žalovaným v každej z týchto vecí, voči týmto žalobám v prvom rade uplatňuje zásadu obsiahnutú vo vnútroštátnej právnej úprave týkajúcu sa zákazu privatizácie, ktorá podľa tohto štátu vytvára úpravu vlastníckych vzťahov v zmysle článku 345 ZFEÚ. Tento zákaz vedie jednak k tomu, že akcie prevádzkovateľa sústavy, ktorý pôsobí na holandskom území, nemôžu byť predmetom súkromného investovania a jednak, že pravidlá Zmluvy o FEÚ týkajúce sa voľného pohybu kapitálu a slobody usadiť sa sa neuplatňujú. Tento členský štát subsidiárne uviedol, že zákaz skupiny a zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so záujmom správy sústavy, nepredstavujú obmedzenie voľného pohybu kapitálu a slobody usadiť sa, prípadne že obmedzenie uvedených slobôd je možné odôvodniť naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu.
- 25 Rozsudkom z 11. marca 2009 Rechtbank Den Haag zamietol návrhy spoločností Essent a i. Gerechtshof Den Haag (Vyšší súd v Haagu) v odvolacom konaní tento rozsudok zrušil rozsudkom z 22. júna 2010 a rozhodol, že uvedené vnútroštátne ustanovenia sú v rozpore s článkom 63 ZFEÚ a že ich preto nemožno uplatňovať. Holandsko podalo dovolanie proti tomuto rozsudku na vnútroštátny súd.
- 26 Za týchto podmienok Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd Holandska) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky, ktoré boli v každej zo spojených vecí formulované rovnako:

- „1. Má sa článok 345 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že pod ‚úpravu vlastníckych vzťahov uplatňovaných v členských štátoch‘ patrí aj režim absolútneho zákazu privatizácie v zmysle [nariadenia z roku 2008], o ktorý ide vo veci [samej], v spojení s článkom 93 [zákona o elektrickej energii] a článkom 85 zákona o plyne, podľa ktorého sa podiely prevádzkovateľa sústavy môžu prevádzať výlučne v rámci verejnej sféry?
2. V prípade kladnej odpovede na [prvú otázku], bude to mať za následok, že sa ustanovenia o voľnom pohybe kapitálu nebudú môcť uplatniť na zákaz skupiny, ani na zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy, alebo prinajmenšom, že sa zákaz skupiny a zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy, nebudú môcť posudzovať z hľadiska ustanovení o voľnom pohybe kapitálu?
3. Sú ciele, ktoré sleduje [zákon o nezávislej správe sústav], a to vytvoriť pomocou zákazu krížového financovania v širokom zmysle (ku ktorému patrí aj výmena strategických informácií) transparentnosť na trhu s energiou a zabrániť narúšaniu hospodárskej súťaže, výlučne hospodárskymi záujmami, alebo je možné považovať ich aj za záujmy nehospodárskej povahy, ktoré môžu za istých okolností – ako naliehavé dôvody všeobecného záujmu – predstavovať odôvodnenie obmedzenia voľného pohybu kapitálu?“

Konanie pred Súdnym dvorom

- 27 Uznesením z 26. marca 2012 predseda Súdného dvora rozhodol o spojení vecí C-105/12 až C-107/12 na účely ústnej časti konania, ako aj vyhlásenia rozsudku.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej a druhej otázke

- 28 Svojou prvou a druhou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 345 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že zahŕňa zákaz privatizácie, o aký ide vo veci samej, podľa ktorého akcie prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu, ktorý pôsobí na holandskom území, môžu priamo alebo nepriamo vlastníť výlučne verejné orgány určené vnútroštátnou právnou úpravou. V prípade kladnej odpovede sa pýta, či tento výklad bude mať za následok, že sa článok 63 ZFEÚ nebude môcť uplatniť na vnútroštátnu právnú úpravu, o akú ide vo veci samej, ktorá po prvé zakazuje prepojenie vo forme vlastníckych vzťahov alebo kontrolu medzi spoločnosťami, ktoré sú súčasťou skupiny, do ktorej patrí prevádzkovateľ distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu pôsobiaci na holandskom území, a spoločnosťami, ktoré patria do skupiny, do ktorej patrí podnik, ktorý na tomto území vyrába, dodáva alebo predáva elektrickú energiu alebo plyn a ktorá po druhé zakazuje vykonávanie úkonov alebo činností, „ktoré by mohli byť v rozpore so záujmom správy sústavy“ týmto prevádzkovateľom alebo skupinou, do ktorej patrí.
- 29 Článok 345 ZFEÚ vyjadruje zásadu neutrality Zmlúv vo vzťahu k úprave vlastníckych vzťahov uplatňovanej v členských štátoch.
- 30 V tejto súvislosti z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že Zmluva v zásade nebráni ani znárodneniu podnikov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júla 1964, *Costa*, 6/64, Zb. s. 1141, 1163), ani ich privatizácii (pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. novembra 2012, *Komisija/Grécko*, C-244/11, bod 17).
- 31 Z toho vyplýva, že členské štáty môžu legitímne sledovať cieľ, ktorý spočíva v zavedení alebo zachovaní úpravy verejného vlastníctva v prípade niektorých podnikov.
- 32 V konaniach vo veci samej z článku 93 ods. 2 zákona o elektrickej energii, z článku 85 ods. 2 zákona o plyne a z článku 1 nariadenia z roku 2008, ktorého rozsah je zhrnutý v bode 17 tohto rozsudku, vyplýva, že zákaz privatizácie v zmysle vnútroštátnej právnej úpravy vo veci samej v podstate umožňuje prevod akcií vlastnených prevádzkovateľom distribučnej sústavy len v prospech orgánov a právnických osôb, ktorých vlastníctvo sa priamo alebo nepriamo nachádza v rukách uvedených orgánov, a každý prevod, ktorý vedie k tomu, že vlastníckymi akcií sa stanú iné osoby, než uvedené, je zakázaný.
- 33 Z toho vyplýva, že zákaz privatizácie bráni tomu, aby akcie prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu, ktorý pôsobí na holandskom území, vlastnila súkromná osoba. Snaží sa teda zachovať úpravu verejného vlastníctva, pokiaľ ide o uvedených prevádzkovateľov.
- 34 Takýto zákaz spadá do pôsobnosti článku 345 ZFEÚ.
- 35 Z prejednávanej veci ďalej vyplýva, že uvedený zákaz privatizácie zahŕňa aj zákaz uvedený v článku 10b ods. 2 zákona o elektrickej energii a článku 2c ods. 2 zákona o plyne, podľa ktorých podnik so sídlom v inom členskom štáte, ktorý vyrába, dodáva alebo predáva elektrickú energiu alebo plyn na holandskom území, ako aj spoločnosti z iného členského štátu, ktoré sú súčasťou skupiny, do ktorej patrí takýto podnik, nemôžu nadobudnúť akcie prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu na uvedenom území.
- 36 Účelom článku 345 ZFEÚ však nie je to, aby sa vlastnícke vzťahy existujúce v členských štátoch vyňali z pôsobnosti základných pravidiel Zmluvy o FEÚ, najmä pravidla zákazu diskriminácie, slobody usadiť sa alebo voľného pohybu kapitálu (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 6. novembra 1984, *Fearon*, 182/83, Zb. s. 3677, bod 7; z 1. júna 1999, *Konle*, C-302/97, Zb. s. I-3099, bod 38; z 23. septembra

2003, Ospelt a Schlössle Weissenberg, C-452/01, Zb. s. I-9743, bod 24; z 8. júla 2010, Komisia/Portugalsko, C-171/08, Zb. s. I-6817, bod 64; z 21. decembra 2011, Komisia/Poľsko, C-271/09, Zb. s. I-13613, bod 44, ako aj Komisia/Grécko, už citovaný, bod 16).

- 37 Skutočnosť, že Holandské kráľovstvo stanovilo v odvetví prevádzkovateľov distribučných sústav elektrickej energie alebo plynu, ktorí pôsobia na jeho území, režim verejného vlastníctva, ktorý patrí pod článok 345 ZFEÚ, nezbavuje tento členský štát povinnosti dodržiavať v uvedenom odvetví pravidlá týkajúce sa voľného pohybu kapitálu (pozri analogicky rozsudok Komisia/Polsko, už citovaný, bod 44 a citovanú judikatúru).
- 38 Zákaz privatizácie preto patrí do pôsobnosti článku 63 ZFEÚ a treba ho preskúmať z hľadiska tohto článku, rovnako ako zákaz skupiny alebo zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so záujmom správy sústavy.
- 39 V tejto súvislosti treba najprv pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry článok 63 ods. 1 ZFEÚ vo všeobecnosti zakazuje obmedzenia pohybu kapitálu medzi členskými štátmi (rozsudky z 28. septembra 2006, Komisia/Holandsko, C-282/04 a C-283/04, Zb. s. I-9141, bod 18 a citovaná judikatúra, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 48).
- 40 Pri absencii definície pojmu „pohyb kapitálu“ v Zmluve o FEÚ v zmysle článku 63 ods. 1 ZFEÚ Súdny dvor uznal indikatívnu hodnotu nomenklatúry pohybu kapitálu uvedenej v prílohe I k smernici Rady 88/361/EHS z 24. júna 1988, ktorou sa vykonáva článok 67 Zmluvy [ES] (Ú. v. ES L 178, s. 5; Mim. vyd. 10/001, s. 10). Preto teda Súdny dvor rozhodol, že pohyb kapitálu v zmysle článku 63 ods. 1 ZFEÚ tvoria predovšetkým „priame“ investície vo forme účasti v podniku prostredníctvom vlastníctva akcií, ktoré dávajú možnosť efektívne sa zúčastňovať na jeho riadení a kontrole, ako aj „portfóliové“ investície, teda nadobúdanie cenných papierov na kapitálovom trhu s jediným úmyslom uskutočniť finančné investície bez úmyslu získať vplyv a kontrolu nad riadením podniku (pozri rozsudky Komisia/Holandsko, už citovaný, bod 19, a Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 49).
- 41 Pokiaľ ide o tieto dve formy investícií, Súdny dvor spresnil, že ako „obmedzenia“ v zmysle článku 63 ods. 1 ZFEÚ sa majú kvalifikovať vnútroštátne opatrenia, ktoré sú spôsobilé zabrániť nadobudaniu akcií v dotknutých podnikoch alebo ho obmedziť, alebo ktoré sú spôsobilé odradiť investorov z iných členských štátov od investovania do ich kapitálu (pozri rozsudky zo 4. júna 2002, Komisia/Portugalsko, C-367/98, Zb. s. I-4731, body 45 a 46; Komisia/Francúzsko, C-483/99, Zb. s. I-4781, bod 40; z 13. mája 2003, Komisia/Španielsko, C-463/00, Zb. s. 4581, body 61 a 62; Komisia/Spojené kráľovstvo, C-98/01, Zb. s. I-4641, body 47 a 49; z 2. júna 2005, Komisia/Taliansko, C-174/04, Zb. s. I-4933, body 30 a 31, ako aj Komisia/Holandsko, už citovaný, bod 20).
- 42 Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje množstevné alebo kvalitatívne obmedzenia pri investovaní vykonanom v iných členských štátoch, má obmedzujúci účinok voči spoločnostiam usadeným v iných členských štátoch, lebo takéto ustanovenie voči nim predstavuje prekážku získania kapitálu v rozsahu, v akom je nadobudnutie akcií obmedzené (pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Polsko, už citovaný, body 51 a 52, ako aj citovanú judikatúru).
- 43 V konaniach vo veci samej zákaz privatizácie znamená, že žiaden súkromný investor nemôže nadobudnúť akcie alebo podiely na základnom imaní prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu pôsobiaceho na holandskom území.
- 44 Navyše pokiaľ ide o zákaz skupiny alebo zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy, treba uviesť, že tieto zákazy sa skladajú z viacerých zložiek. Po prvé zo zákazu skupiny vyplýva, že spoločnosť z iného členského štátu, ktorá patrí do skupiny, ktorá na holandskom území vyrába a dodáva elektrickú energiu alebo plyn alebo s nimi obchoduje, nesmie nadobudnúť akcie v spoločnosti, ktorá patrí do skupiny, ktorej súčasťou je prevádzkovateľ distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu na tomto území.

- 45 Po druhé uvedený zákaz tiež znamená, že spoločnosť, ktorá patrí do skupiny, ktorej súčasťou je prevádzkovateľ distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu pôsobiaci na holandskom území, nemôže investovať do podniku so sídlom v inom členskom štáte, ktorý pôsobí v odvetví výroby a dodávky elektrickej energie alebo plynu alebo obchodovania s nimi na tomto území, alebo do spoločnosti, ktorá patrí do skupiny, ktorej súčasťou je takýto podnik.
- 46 Po tretie z povahy zákazu činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy, tiež vyplýva, že ukladá kvalitatívne obmedzenia pri investovaní v iných členských štátoch, keďže priamo alebo nepriamo bráni tomu, aby spoločnosti zo skupiny, do ktorej patrí prevádzkovateľ distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu pôsobiaci na holandskom území, investovali do podnikov, ktoré pôsobia v iných odvetviach, než je správa sústav.
- 47 Tieto zákazy teda predstavujú obmedzenia voľného pohybu kapitálu v zmysle článku 63 ZFEÚ.
- 48 V dôsledku toho treba na prvú a druhú otázku odpovedať tak, že článok 345 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa zákaz privatizácie, o aký ide vo veci samej, podľa ktorého akcie prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu, ktorý pôsobí na holandskom území, môžu priamo alebo nepriamo vlastniť verejné orgány určené vnútroštátnou právnou úpravou. Tento výklad však neznamená, že článok 63 ZFEÚ sa neuplatňuje na vnútroštátnu právnú úpravu, o akú ide vo veci samej, ktorá zakazuje privatizáciu prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu alebo ktorá tiež zakazuje na jednej strane prepojenie vo forme vlastníckych vzťahov alebo kontroly medzi spoločnosťami, ktoré sú súčasťou skupiny, do ktorej patrí prevádzkovateľ distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu pôsobiaci na holandskom území, a spoločnosťami patriacimi do skupiny, ktorej súčasťou je podnik, ktorý na tomto území vyrába, dodáva alebo predáva elektrickú energiu alebo plyn, ako aj na druhej strane vykonávanie úkonov alebo činností, ktoré by mohli byť v rozpore so záujmom správy dotknutej sústavy týmto prevádzkovateľom alebo skupinou, do ktorej patrí.

O tretej otázke

- 49 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sú ciele, ktoré spočívajú v boji proti krížovému financovaniu v širokom zmysle, ku ktorému patrí aj výmena strategických informácií, a ktoré majú zabezpečiť transparentnosť na trhu s elektrickou energiou a plynom a zabrániť narúšaniu hospodárskej súťaže, čisto ekonomickými záujmami, alebo je naopak možné považovať ich aj za naliehavé dôvody všeobecného záujmu, ktoré odôvodňujú obmedzenia voľného pohybu kapitálu.
- 50 Súdny dvor opakovane rozhodol, že voľný pohyb kapitálu môže vnútroštátna právna úprava obmedzovať len v prípade, ak je odôvodnená jedným z dôvodov uvedených v článku 65 ZFEÚ alebo naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu v zmysle judikatúry Súdneho dvora (pozri rozsudky zo 14. februára 2008, Komisia/Španielsko, C-274/06, bod 35, a Komisia/Poľsko, už citovaný, bod 55).
- 51 Z ustálenej judikatúry okrem toho vyplýva, že čisto ekonomické dôvody nemôžu predstavovať naliehavé dôvody všeobecného záujmu, ktoré by mohli odôvodniť obmedzenie základnej slobody zaručenej Zmluvami (rozsudky zo 16. januára 2003, Komisia/Taliansko, C-388/01, Zb. s. I-721, bod 22, a zo 17. marca 2005, Kranemann, C-109/04, Zb. s. I-2421, bod 34).
- 52 Súdny dvor preto pripustil, že vnútroštátna právna úprava môže predstavovať odôvodnené obmedzenie základnej slobody, ak ju prikazujú ekonomické dôvody, ktoré sledujú cieľ všeobecného záujmu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. septembra 2008, Komisia/Nemecko, C-141/07, Zb. s. I-6935, bod 60 a citovanú judikatúru).

- 53 Pokiaľ ide o zákaz privatizácie, ktorý patrí pod článok 345 ZFEÚ, už bolo rozhodnuté, že toto ustanovenie neodôvodňuje obmedzenie pravidiel týkajúcich sa voľného pohybu kapitálu (pozri rozsudky z 8. júla 2010, Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 64 a citovanú judikatúru, ako aj Komisia/Poľsko, už citovaný, bod 44). To však neznamená, že záujem, o ktorý sa opiera výber zákonodarca, pokiaľ ide o verejné alebo súkromné vlastníctvo prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu, nemožno zohľadniť ako naliehavý dôvod všeobecného záujmu.
- 54 V tejto súvislosti treba uviesť, že situácia v konaniach vo veci samej a situácia v konaniach, v ktorých boli vydané tieto rozsudky, nie je porovnateľná. Vo veci samej ide o absolútny zákaz privatizácie, zatiaľ čo vec, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok z 8. júla 2010, Komisia/Portugalsko, sa týkala obmedzení vyplývajúcich z privilégií, ktoré mali členské štáty z titulu ich postavenia akcionára v privatizovanom podniku, a vec, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok Komisia/Poľsko, sa týkala obmedzení investícií otvorených penzijných fondov v zahraničí, ktoré však vôbec neovplyvňovali vlastníctvo týchto fondov.
- 55 Preto dôvody, ktoré stoja za výberom úpravy vlastníckych vzťahov použitej vnútroštátnou právnou úpravou, ktorá vychádza z článku 345 ZFEÚ, predstavujú okolnosti, ktoré možno zohľadniť ako dôvody, ktoré odôvodňujú obmedzenia voľného pohybu kapitálu. Preto vo veci samej prináleží vnútroštátnemu súdu, aby vykonal takéto posúdenie.
- 56 Pokiaľ ide o ostatné zákazy, treba najskôr konštatovať, že jednak ciele spočívajúce v boji proti krížovému financovaniu v širokom zmysle, ku ktorému patrí aj výmena strategických informácií, zabezpečiť transparentnosť na trhu s elektrickou energiou a plynom a zabrániť narúšaniu hospodárskej súťaže, sledujú zabezpečenie nenarušenej hospodárskej súťaže na trhu výroby a dodávky elektrickej energie a plynu a obchodovania s nimi na holandskom území, a ďalej že cieľ boja proti krížovému financovaniu okrem iného sleduje zabezpečenie dostatočného investovania do distribučných sústav elektrickej energie a plynu.
- 57 Preto treba overiť, či vnútroštátne opatrenia dotknuté vo veci samej sledujú prostredníctvom týchto cieľov naliehavé ciele všeobecného záujmu.
- 58 Cieľ nenarušenej hospodárskej súťaže na uvedených trhoch sleduje tiež Zmluva o FEÚ, ktorej preambula zdôrazňuje potrebu spoločnej akcie s cieľom zaručiť najmä poctivosť hospodárskej súťaže, a to s cieľom chrániť najmä spotrebiteľov. V súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora predstavuje ochrana spotrebiteľov naliehavý dôvod všeobecného záujmu (rozsudky z 13. septembra 2007, Komisia/Taliansko, C-260/04, Zb. s. I-7083, bod 27; z 29. novembra 2007, Komisia/Rakúsko, C-393/05, Zb. s. I-10195, bod 52, a z 18. novembra 2010, Komisia/Portugalsko, C-458/08, Zb. s. I-11599, bod 89).
- 59 Ďalej treba uviesť, že cieľ zaistiť dostatočné investovanie do distribučnej sústavy elektrickej energie a plynu sleduje zabezpečenie najmä bezpečnosti dodávky energie, teda cieľ, ktorý Súdny dvor tiež uznal za naliehavý dôvod všeobecného záujmu (rozsudky z 10. júla 1984, Campus Oil a i., 72/83, Zb. s. 2727, body 34 a 35; zo 4. júna 2002, Komisia/Belgicko, C-503/99, Zb. s. I-4809, bod 46, ako aj z 2. júna 2005, Komisia/Taliansko, už citovaný, bod 40).
- 60 Napokon, ako bolo uvedené v bodoch 18 a 20 tohto rozsudku, zákaz skupiny a zákaz činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy, boli zavedené zákonom o nezávislej správe sústav, ktorý najmä zmenil ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov prijaté s cieľom prebrať smernice z roku 2003 do holandského právneho poriadku. Osobitne uvedené zákazy zmenili ustanovenia zavedené na účely prebratia článku 15 smernice 2003/54 a článku 13 smernice 2003/55.
- 61 Z odôvodnení 4 až 8 a 10 smernice 2003/54, ako aj 4 a 6 až 10 smernice 2003/55 vyplýva, že tieto smernice majú hlavne za cieľ zaistiť otvorený a transparentný trh, nediskriminačný a transparentný prístup do siete prevádzkovateľa distribučnej sústavy, ako aj spravodlivú hospodársku súťaž.

- 62 Osobitne z odôvodnenia 8 smernice 2003/54 a odôvodnenia 10 smernice 2003/55 vyplýva, že členské štáty prijímú opatrenia na zabezpečenie týchto cieľov. Tieto odôvodnenia ďalej zdôrazňujú snahu normotvorcu Únie zabezpečiť, aby prevádzkovatelia distribučných sústav mali účinné rozhodovacie právomoci týkajúce sa aktív potrebných na údržbu, prevádzku a rozvoj sietí.
- 63 Okrem toho odôvodnenie 23 smernice 2003/54 a odôvodnenie 23 smernice 2003/55 uvádzajú, že udržiavanie a výstavba potrebnej infraštruktúry siete predstavujú dôležité prvky v zabezpečovaní stabilnej dodávky elektrickej energie a plynu.
- 64 Z toho vyplýva, že hoci zákaz skupiny a činností, ktoré by mohli byť v rozpore so správou sústavy, nie sú uložené uvedenými smernicami, Holandské kráľovstvo sledovalo zavedením týchto opatrení ciele sledované smernicami z roku 2003.
- 65 Tento záver je podporený smernicami 2009/72 a 2009/73, ktoré sledujú rovnaké ciele, ako vyplýva z odôvodnení 3, 4, 9 až 12, 15, 25 a 44 smernice 2009/72, ako aj odôvodnení 3, 4, 6 až 13, 22 a 40 smernice 2009/73. Osobitne odôvodnenia 4, 9, 11, 15, 25, 26 a 44 smernice 2009/72, ako aj 4, 6, 8, 12, 22, 25 a 40 smernice 2009/73 svedčia o vôli normotvorcu Únie zabezpečiť nediskriminačný prístup k distribučnej sústave elektrickej energie alebo plynu, ako aj transparentnosť trhu, zabrániť krížovým dotáciami, zabezpečiť dostatočné investície do sústav s cieľom zabezpečiť stabilnú dodávku elektriny a plynu, ako aj zabrániť výmene dôverných informácií medzi prevádzkovateľmi sústavy a podnikmi, ktoré vykonávajú výrobnú alebo dodávateľskú činnosť.
- 66 Preto ciele uvedené vnútroštátnym súdom v zásade môžu ako naliehavé dôvody všeobecného záujmu odôvodňovať konštatované obmedzenia základných slobôd.
- 67 Treba však ešte, aby boli tieto obmedzenia primerané sledovaným cieľom a nešli nad rámec toho, čo je na dosiahnutie týchto cieľov nevyhnutné (rozsudky z 11. októbra 2007, ELISA, C-451/05, Zb. s. I-8251, bod 82, a Komisia/Poľsko, už citovaný, bod 58), čo musí preskúmať vnútroštátny súd.
- 68 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na tretiu otázku odpovedať takto:
- pokiaľ ide o zákaz privatizácie, o ktorý ide vo veci samej, ktorý patrí pod článok 345 ZFEÚ, ciele, o ktoré sa opiera výber zákonodarcu v súvislosti s úpravou vlastníckych vzťahov, možno zohľadniť ako naliehavé dôvody všeobecného záujmu na účely odôvodnenia obmedzenia voľného pohybu kapitálu,
 - pokiaľ ide o ďalšie zákazy, ciele spočívajúce v boji proti krížovému financovaniu v širokom zmysle, vrátane výmeny strategických informácií, v zaručení transparentnosti na trhu s elektrickou energiou a plynom alebo zabránení narušaniu hospodárskej súťaže môžu ako naliehavé dôvody všeobecného záujmu odôvodňovať obmedzenia voľného pohybu kapitálu spôsobené vnútroštátnou právnou úpravou, akou je právna úprava vo veci samej.

O trovách

- 69 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. Článok 345 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa zákaz privatizácie, o aký ide vo veci samej, podľa ktorého akcie prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu, ktorý pôsobí na holandskom území, môžu priamo alebo nepriamo vlastníť verejné orgány určené vnútroštátnou právnou úpravou. Tento výklad však neznamená, že článok 63 ZFEÚ sa neuplatňuje na vnútroštátnu právnou úpravu, o akú ide vo veci samej, ktorá zakazuje privatizáciu prevádzkovateľa distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu alebo ktorá tiež zakazuje na jednej strane prepojenie vo forme vlastníckych vzťahov alebo kontroly medzi spoločnosťami, ktoré sú súčasťou skupiny, do ktorej patrí prevádzkovateľ distribučnej sústavy elektrickej energie alebo plynu pôsobiaci na holandskom území, a spoločnosťami patriacimi do skupiny, ktorej súčasťou je podnik, ktorý na tomto území vyrába, dodáva alebo predáva elektrickú energiu alebo plyn, ako aj na druhej strane vykonávanie úkonov alebo činností, ktoré by mohli byť v rozpore so záujmom správy dotknutej sústavy týmto prevádzkovateľom alebo skupinou, do ktorej patrí.
2. Pokiaľ ide o zákaz privatizácie, o ktorý ide vo veci samej, ktorý patrí pod článok 345 ZFEÚ, ciele, o ktoré sa opiera výber zákonodarca v súvislosti s úpravou vlastníckych vzťahov, možno zohľadniť ako naliehavé dôvody všeobecného záujmu na účely odôvodnenia obmedzenia voľného pohybu kapitálu. Čo sa týka ďalších zákazov, ciele spočívajúce v boji proti krízovému financovaniu v širokom zmysle, vrátane výmeny strategických informácií, v zaručení transparentnosti na trhu s elektrickou energiou a plynom alebo zabránení narúšaniu hospodárskej súťaže môžu ako naliehavé dôvody všeobecného záujmu odôvodňovať obmedzenia voľného pohybu kapitálu spôsobené vnútroštátnou právnou úpravou, akou je právna úprava vo veci samej.

Podpisy